

όταν αρχίζω να διακρίνω ένα κόμπο

Φιλοσοφία με και για τα Παιδιά (P4/wC)

Μέρος Α. Θεωρία

Αννα Χρονάκη
Καθηγήτρια ΠΤΠΕ

• Μέρος Α / θεωρία 20 Νοέμβρη 2020

- Ζητήματα / Παιδιά
- Φιλοσοφία με και για τα παιδιά
- Παραδείγματα

• Μέρος Β / πράξη 27 Νοέμβρη 2020 βλ. 2^η παρουσίαση

- Επισκόπηση της θεωρίας.
 - Στοχασμοί I, II, III, IV, V
 - Ασκήσεις 1 και 2
 - Εργασία

- Είναι τα φαντάσματα αληθινά;
 - Υπάρχει καλό και κακό;
 - Μιλούν τα ζώα;
 - Είναι τα όνειρα αληθινά;
- Υπάρχουν αριθμοί;
- Πως φτιάχτηκε ο χρόνος;
- Πως μαθαίνω να μετρώ; Γιατί πρέπει να μετρώ;
 - Τι μας κάνει η μέτρηση;
- Πως φτιάχνεται η διαφορά; ...η διαφορετικότητα;

παραδείγματα από την παιδαγωγική πράξη

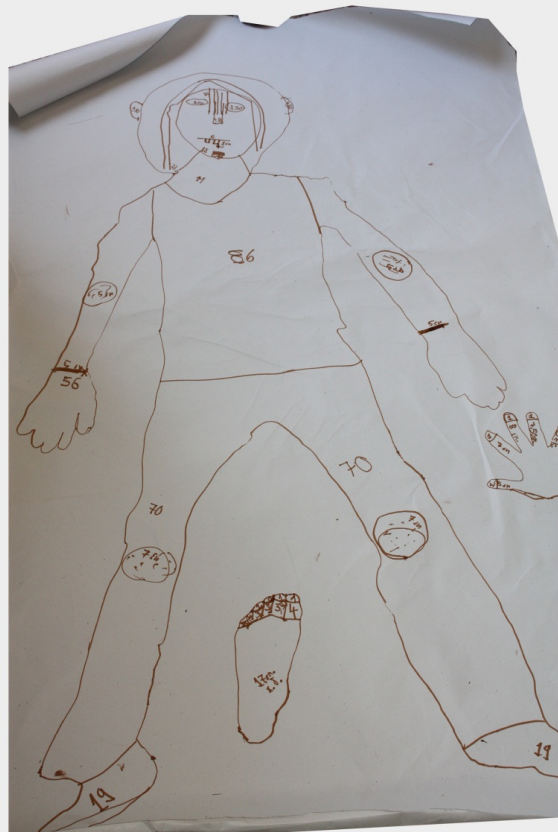
1. η μέτρηση είναι πάντα μια ουδέτερη διαδικασία;
2. έμφυλες σχέσεις στο πλαίσιο της ομάδας

μετρώ το σώμα....

πόσο ψηλή είμαι;....

πως είναι το
σώμα μου;

Αλλάζει το
σώμα μου;

Έχουμε
πάντα το
ίδιο σώμα;

Θέλουμε
πάντα το
ίδιο σώμα;

- Μαμά, θα με πουν κοντή;
- Μαμά, έχω πολύ μακριά χέρια;και τα πόδια μου;
- Μαμά, θα με πουν χοντρή;

Στοχασμός Ι.

- Σκεφτείτε περιστατικά όπου διαδικασίες μέτρησης μπορεί να έχουν δημιουργήσει δυσκολίες ή τραυματικές εμπειρίες για κάποια παιδιά.
- Που μπορείτε να οφείλετε κάτι τέτοιο;
- Συζητάτε τέτοια ζητήματα με συναδέλφους ή με τα παιδιά;
- Αν ναι, πως;
- Αν όχι, γιατί;

Κανονικότητα; Μη/κανονικότητα

Μαθηματικά σε Δράση
Εστίαση στη σχεδίαση μάθησης

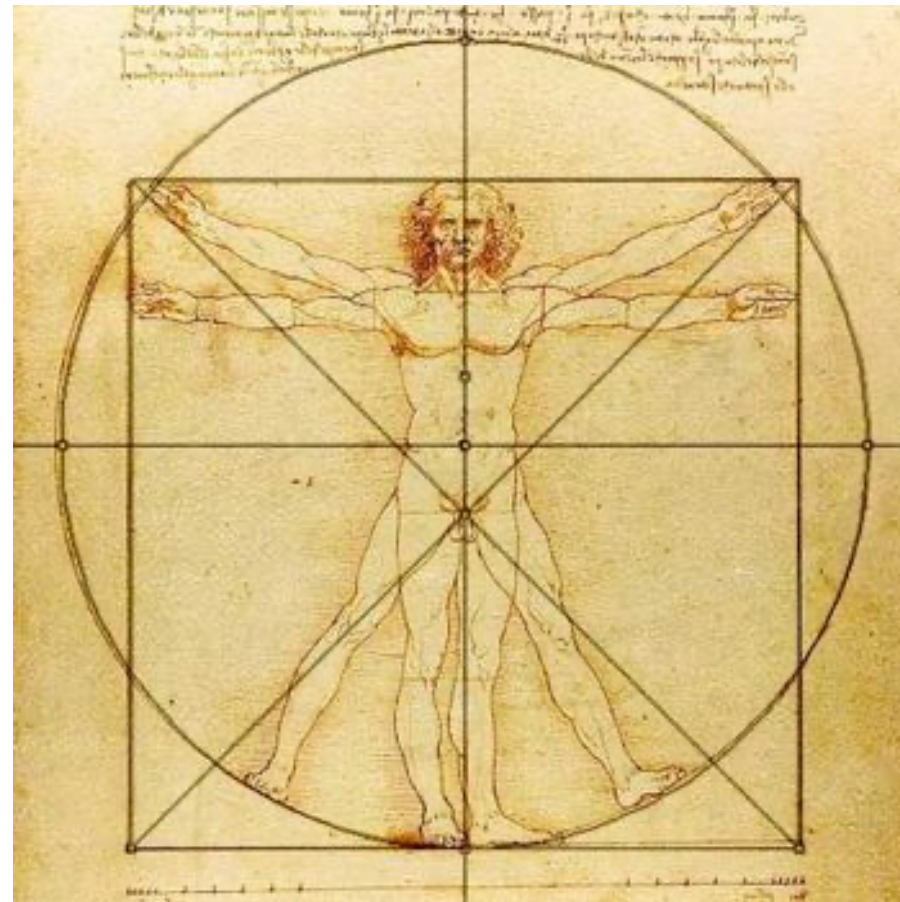
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Παραλιακό Συγκρότημα Βόλου
Αμφιθέατρο Σαράτση

Σάββατο 13 Οκτώβρη, 11:00πμ

Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης
Επιτροπή Ερευνών Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
Ένωση Ερευνητών για τη Διδακτική των Μαθηματικών
Ελληνική Μαθηματική Εταιρεία - Παράρτημα Μαγνησίας

<http://1tme.ece.uth.gr/mathsINaction/>

Παίζοντας με τα Ρομπότ... κατασκευάζω

Άγγελος, Σπύρος, Χρήστος
Άννα, Ραφαέλα

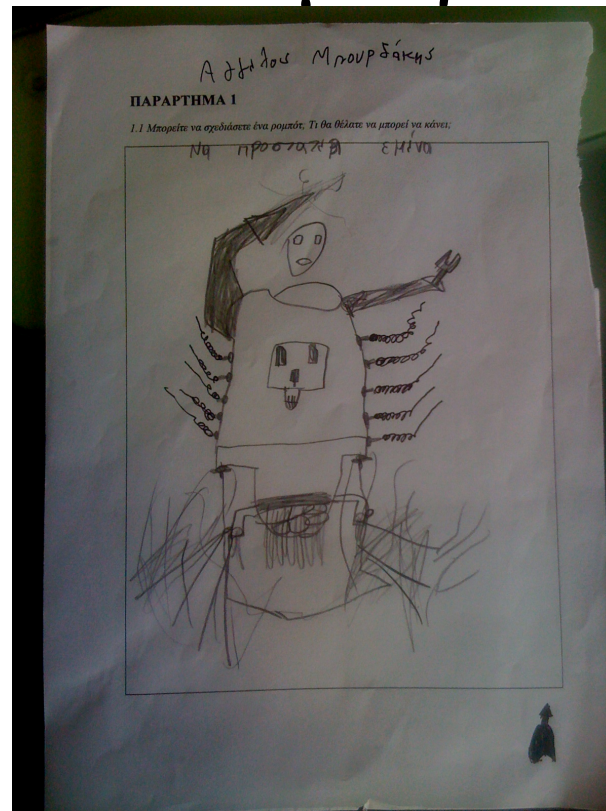

Το ρομπότ που τακτοποιεί τα ρούχα

Το ρομπότ που βγάζει σπίθες και είναι έτοιμο για πόλεμο

Στοχασμός II.

- Πως προσεγγίζεται τέτοιου τύπου αναπαραστάσεις των παιδιών;
- Πως τα παιδιά μπορεί να τις συζητούν μεταξύ τους;
- Βρίσκουν εναλλακτικούς τρόπους αναπαράστασης;

Αλληλεπίδραση Παιδιών-Υλικών-Εννοιών στο πλαίσιο ομάδα

Εστιάζοντας στην αλληλεπίδραση μεταξύ των παιδιών και μεταξύ υλικών και εννοιών θα μπορούσαμε να θίξουμε δύο διαστάσεις;

- πρώτον τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ ενθουσιασμού και περιφερειακής ή κεντρικής συμμετοχής
- και δεύτερον τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ περισσότερο και λιγότερο ικανού «άλλου» οι οποίες τείνουν να ωθούν κάποια παιδιά να υιοθετούν το ρόλο του εκπαιδευτή/διευκολυντή μάθησης.

Σε γενικές γραμμές, τόσο ο Άγγελος όσο και ο Σπύρος δείχνουν να **ενθουσιάζονται ιδιαίτερα κατά τη φάση της κατασκευής**, όπου μάλιστα, συνεργάζονται και μεταξύ τους, **αυτοσχεδιάζουν και δεν ακολουθούν απόλυτα τις οδηγίες του φυλλαδίου που τους παρείχαμε**. Με τη γενικότερη παρουσία τους δηλώνουν πως είναι αυτονόητο να ηγηθούν στη κατασκευαστική φάση, και **αποφασίζουν για το καταμερισμό των ευθυνών μέσα στην ομάδα**

Σπάνια ζητάνε βοήθεια και δείχνουν να θέλουν να τα καταφέρουν **αυτόνομα** και να έχουν **ηγητικό ρόλο** τόσο απέναντι στα κορίτσια όσο και σε σχέση με την εκπαιδευτικό.

- Ο «μικρός» της ομάδας, ο Χρήστος, φαίνεται να αναλαμβάνει **πιο παθητικό ρόλο**, αφήνοντας χώρο στη Ραφαέλα και στο Σπύρο, οι οποίοι αποτελούν τα υπόλοιπα μέλη της υπο-ομάδας.
- Η συμμετοχή του καθ' όλη τη φάση της κατασκευής είναι πολύ μικρή και η συνεισφορά του στην ομάδα **περιορίζεται στη συγκέντρωση των υλικών που είναι απαραίτητα για τη κατασκευή.**
- Ωστόσο, λίγο προτού ξεκινήσει να δουλεύει η ομάδα του, **ο ίδιος έχει κατασκευάσει αθόρυβα και χωρίς βοήθεια ένα σύστημα με ένα μοχλό που κινεί δυο άξονες.**

Τα κορίτσια δείχνουν να προτιμούν τη συνεργασία μεταξύ τους παρά με τα αγόρια. Όταν καλούνται να χωριστούν σε επιμέρους ομάδες κατά τη κατασκευαστική φάση, δηλώνουν πως στο πλαίσιο των «νέων» ομάδων τους προτιμούν επικουρικό ρόλο κυρίως όσον αφορά τη συγκέντρωση και τη ταξινόμηση των υλικών κατασκευής

Η Άννα δέχεται πιο «στωικά» το παθητικό ρόλο της στο πλαίσιο της ομάδας.

Άννα: “Εμείς οι δύο με τη Ραφαέλα θα είμαστε γραμματείς....”

Στοχασμός III.

- Πως θα ερμηνεύατε την στάση της μικρής Άννας;

Η Ραφαέλα παρά το γεγονός ότι στην αρχή δείχνει να συμβιβάζεται με ένα πιο παθητικό ρόλο σε σχέση με το Σπύρο, στη συνέχεια **αποδεικνύεται πιο δυναμική και διεκδικεί πιο ενεργή συμμετοχή στο κατασκευαστικό μέρος.**

Ραφαέλα (στην εκπαιδευτικό): Κύριε βαρέθηκα! Μόνο ο Σπύρος τα κάνει....

Εκπαιδευτικός: ...Ναι αλλά δε βοηθάτε εσείς οι δύο βλέπω ότι κοιτάτε μόνο.

Ραφαέλα: Αφού ο Σπύρος δε μας αφήνει[...]

Σπύρος: Φέρε να το βάλω λίγο

Ραφαέλα: Άσε με ρε παιδί μου δεν μπορώ κάτι να προσπαθήσω;.....Το 'κανα τελείωσα τώρα... το 'βαλα... άντε που λες ότι δεν κάνω!

Στοχασμός IV.

- Και την στάση της Ραφαέλας;

Τα παιδιά σε ρόλους εκπαιδευτή/διευκολυντή μάθησης

Ο Άγγελος με το Σπύρο διεκδικούν από την αρχή την «ηγεσία» των ομάδων και την οργάνωση των διαφορετικών φάσεων. Διαφοροποιούνται ως προς τη διάθεση τους να βοηθήσουν τους γύρω τους.

Ο Σπύρος λειτουργεί σχετικά συνεργατικά στο πλαίσιο της ομάδας του.

Δείχνει να θέλει να μεταδώσει την εμπειρία και τη γνώση πάνω στα Lego και στους υπόλοιπους γύρω του αλλά **προτιμά να το κάνει δίνοντας σαφείς οδηγίες-εντολές και μην επιτρέποντας ιδιαίτερες πρωτοβουλίες.**

Προσφέρεται να βοηθήσει και την «αντίπαλη» ομάδα σε ένα προβληματισμό που έχουν σε σχέση με τη κατασκευή τους.

Ο Άγγελος είναι αρκετά συνεργατικός σε όλες τις φάσεις διεξαγωγής, Προβάλλει τις γνώσεις του αλλά προσπαθεί και να τις μεταδώσει στους γύρω του. Ο ίδιος σπάνια ζητά τη βοήθεια του ερευνητή, πράγμα που κάνει μόνο όταν βρεθεί σε απόλυτο αδιέξοδο.
Παρεμβαίνει συχνά με προτάσεις και ιδέες κατά τη διάρκεια όλων των φάσεων.

Και αυτός στην ομάδα του αναλαμβάνει απέναντι στην Άννα πρωταγωνιστικό ρόλο όσον αφορά τη συναρμολόγηση της κατασκευής αλλά πολύ **συχνά προσφέρεται να της εξηγήσει τι ακριβώς κάνει ο ίδιος αλλά και ποιά είναι τα τυχόν λάθη σε ό,τι επιχειρεί η Άννα.**

Ο τρόπος με τον οποίο το κάνει είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον, αφού **δε προσφέρει άμεσα και αβίαστα τη βοήθειά** του αλλά **προσπαθεί να οδηγήσει** τόσο την Άννα όσο και τη Ραφαέλα **μέσω ερωτήσεων** σ' αυτό που εκείνος κρίνει σωστή επιλογή.

Άγγελος: Κορίτσια, μήπως μπορούμε να το ενώσουμε κι έτσι όπως το γυρνάμε να το κάνουμε να γυρνάνε και οι ρόδες; Ξέρετε τι χρειάζεστε; Ξέρω εγώ, θέλετε να σας το διορθώσω;

Άννα: Ναί.

Άγγελος: Παρατηρήστε πρώτα αυτό εδώ και δείτε και που είναι βαλμένα...). Και δείτε και που είναι κουμπωμένα κιόλας..... Όταν κάνεις αυτό το πράγμα πρέπει να το κάνεις έτσι ώστε να μη φεύγει, ώστε να μη μπορεί να ξεφύγει και γίνει άλλ' αντ' άλλων..... Λοιπόν, κορίτσια κοιτάζτε. Πρώτον πρώτον έχετε βάλει λάθος ρόδες... Το σταυρουδάκι κοίταξε που είναι...

[.....]

Άγγελος: Κύκλος και σταυρουδάκι. Τί έχουν ενδιαφέρον; Κοίτα το καλά.

Άννα: Τίποτα

Άγγελος: Έχουν! Να σου το πώ; Ότι ο κύκλος έχει κάτι αραιό. Σχημάτισε ένα κύκλο με τα χέρια (σχηματίζει με τα χέρια του και το ίδιο κάνει και η Άννα). Και τώρα ένα σταυρό. Τι παρατηρείς;

Άγγελος: Σκέψου Άννα. Σκέψου. Αυτό όπως το έχεις αν το βάλεις μέσα στον εαυτό του τι καταφέρνεις;

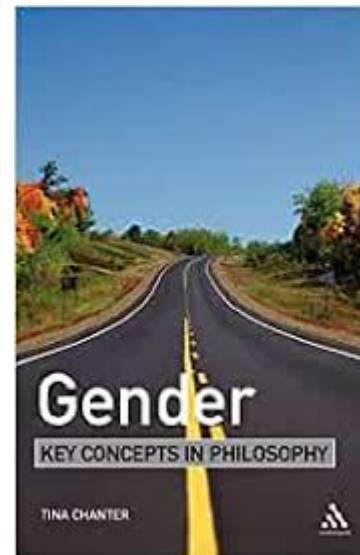
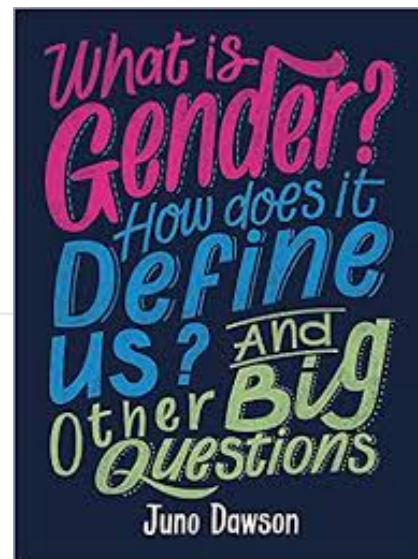
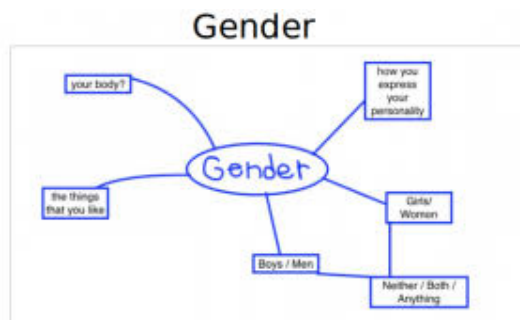
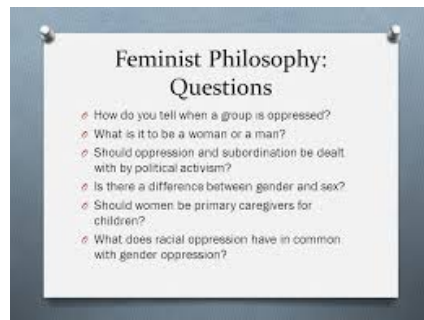
(Ο Άγγελος σε ρόλο διευκολυντή/εκπαιδευτή)

Στοχασμός V.

- Πως θα ερμηνεύατε την στάση του Άγγελου σε αυτό το επεισόδιο;
- Τι ρόλο προσπαθεί να επιτελέσει σε σχέση με τα κορίτσια;

Το φύλο μοιάζει κεντρικός αναλυτικός άξονες σε πολλές εκδοχές στη ζωή μας.

Ιδιαίτερα σήμερα όμως το τι είναι φύλο μοιάζει περισσότερο θολό και απροσδιόριστο από ποτέ!

Κρίσιμα ερωτήματα για τις νόρμες και τους έμφυλους ρόλους που επιτελούμε στο πλαίσιο ομάδα και στο πλαίσιο δραστηριότητα.

Ποιά συγκεκριμένα ερωτήματα ερχόμαστε να θεωρήσουμε ως κρίσιμα στα παραπάνω επεισόδια;

Μπορούμε να τα συζητήσουμε με τα παιδιά;

Μπορούμε να δημιουργήσουμε πλαίσια όπου τα παιδιά έρχονται σε επαφή με πολλές και διαφορετικές απόψεις, ιδέες και τρόπους επίλυσης διλημμάτων, προβλημάτων κλπ;

Μπορούν τα παιδιά να συμμετάσχουν
σε φιλοσοφικές συζητήσεις;

Δύο διαφορετικές εμπειρίες φιλοσοφίας με τα παιδιά

Τα παιδιά μιλούν για φιλοσοφία

- <https://www.youtube.com/watch?v=Lty37NcPRrw>

Ένας φιλόσοφος εκλαϊκεύεται για τα παιδιά

- <https://www.youtube.com/watch?v=lKpydkW3u2w>

- Άσκηση 1

- Δείτε προσεκτικά τις παραπάνω δύο εμπειρίες και σημειώστε αναλυτικά τον ρόλο εκπαιδευτικού και των παιδιών στην κάθε μια από αυτές τις δύο συνθήκες.

Ένα πρόγραμμα φιλοσοφίας με και για τα παιδιά P4/wC

- Πως ξεκίνησε
- Η μέθοδος
- Παραδείγματα
- Συζήτηση για τη σημασία της σήμερα

- Η "**Φιλοσοφία για ή με τα Παιδιά**" είναι ένα φιλοσοφικό-παιδαγωγικό κίνημα που ξεκίνησε από την Αμερική κατά τη δεκαετία του 1970.
- Το κίνημα υποστηρίζει ότι η φιλοσοφία είναι μια δραστηριότητα (και όχι ένα σύνολο θεωριών ή δεδομένων) που μπορεί και πρέπει να ασκείται από τα παιδιά 4-12 ετών ως ερευνητική, διαλογική και κριτική διαδικασία. Αυτή η δραστηριότητα μπορεί να συντονίζεται από τη δασκάλα ή τον δάσκαλο, να παίρνει αφορμή από κάποιο παραμύθι, αφήγημα, ποίημα ή άλλο καλλιτέχνημα, να δομείται με ερωτήματα διατυπωμένα από τα ίδια τα παιδιά και να προχωρεί ερευνητικά με εβδομαδιαίες ή δεκαπενθήμερες συνεδρίες.
- Ξεκινά με τον Matthews Lipman και την Ann Margaret Sharp , όταν θέτουν σε εφαρμογή ερευνητικά προγράμματα, αναφορικά με την ανάπτυξη της παιδικής νοημοσύνης. Ουσιαστικά θα απαντήσει στον J.Piaget (1933), όταν εκείνος ισχυριζόταν ότι τα παιδιά πριν την ηλικία των 11, 12 ετών είναι αδύνατον να μπορούν να διδάσκονται φιλοσοφία.
 - Από τον Πρόλογο του μεταφραστή στο βιβλίο της Joanna Haynes: Τα παιδιά ως φιλόσοφοι. "Μεταίχμιο", Αθήνα 2009

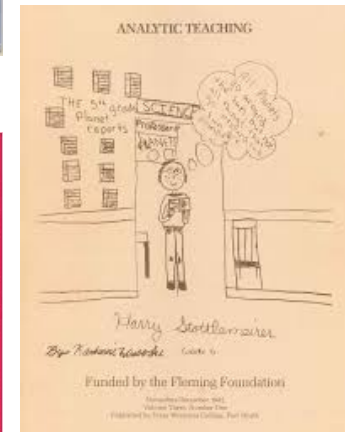
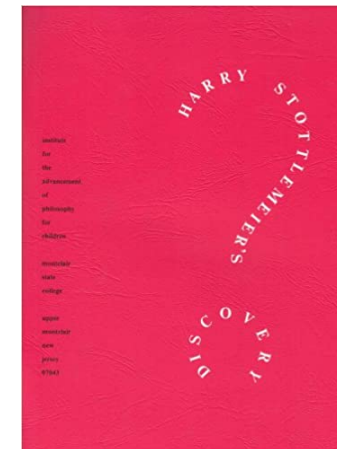
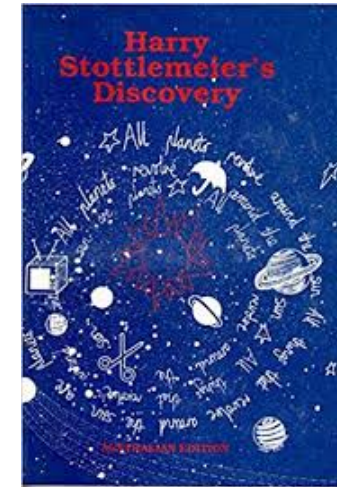
- Γνωστό ως “Lipman approach” LS-P4C αλλά το αποτέλεσμα της συνεργασίας μεταξύ των Matthew Lipman (1922–2010) και της Ann Margaret Sharp (1942–2010) συνιδρυτών του Institute for the Advancement of Philosophy for Children (IAPC) στο Montclair State University in Montclair, New Jersey.
- Το ινστιτούτο συνεργάζεται με περίπου 40 ινστιτούτα σε άλλες χώρες και το IAPC είναι η σκέπη πολλών LS-P4C από το 1974.
- Σε διεθνές επίπεδο η προσέγγιση P4C και PwC αντιπροσωπεύονται από το International Council for Philosophical Inquiry with Children (ICPIC) το οποίο ιδρύθηκε το 1985.

P4C – Created by Matthew Lipman

The aim of a thinking skills programme such as P4C is not to turn children into philosophers but to help them become more thoughtful, more reflective, more considerate and more **reason-able** individuals

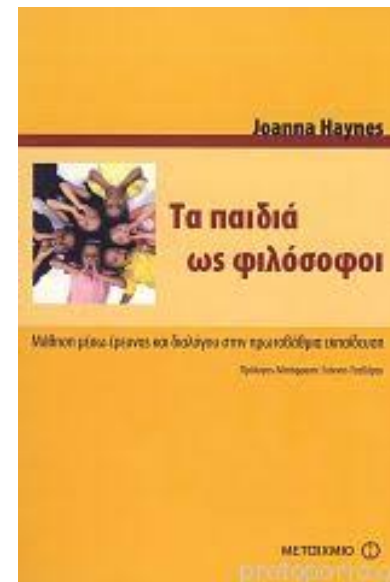
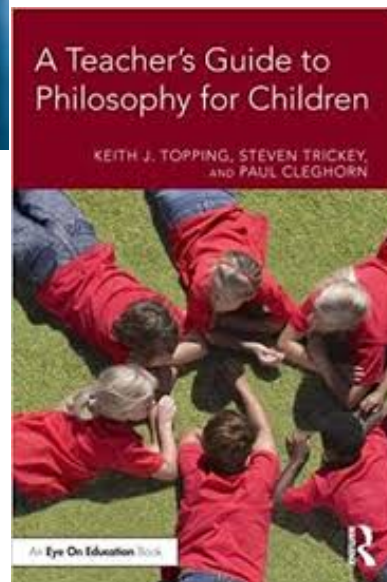
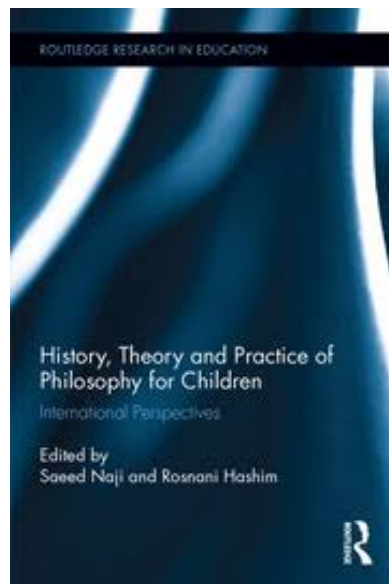
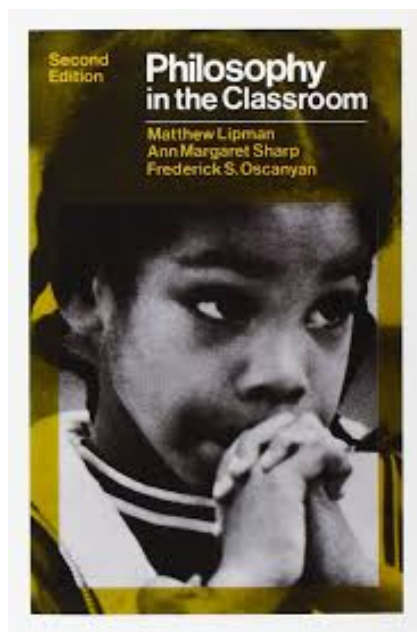
- Το ξεκίνημα του P4C σηματοδοτείται από την νουβέλα **Harry Stottlemeier's Discovery** (1982) που γράφτηκε από τον Matthew Lipman μεταξύ 1967 και 1969 και εκδόθηκε το 1970.
- Πρόκειται για ένα έφηβο, τον Harry Stottlemeier, που ενδιαφέρεται για τους κανόνες της τυπικής λογικής και διερευνά με τους φίλους του κείμενα αναλυτικής φιλοσοφίας.
- Πραγματεύεται ζητήματα όπως Επινόηση και Ανακάλυψη, Σκέψη και Πραγματικότητα, Δικαιώματα των παιδιών
- Επιχειρηματολογεί για την επιχειρηματολογία

Η νουβέλα εστιάζει σε σχέσεις (λογικής, κοινωνικές, οικογενειακές, αισθητικής, αιτιακές, μέρους/όλου, μαθηματικών κλπ) μέσα από την ηρωίδα με το όνομα Pixie

Συζητά ηθικά διλήμματα γύρω από θέματα που απασχολούν τους και τις εφήβους.

Philosophy for Children as a Response to Gender Problems

Jennifer Blacey

Abstract: This paper will explore some of the ways in which traditional pedagogies facilitate "male" ways of thinking, while excluding and denigrating the "female." It will be shown that while traditional pedagogies, PFC recognizes the potential of children (i.e., especially, non-male) to challenge the status quo. Consequently, PFC recognizes traditional gender stereotypes and challenges the traditional privileging of school subjects, which contributes to the underperformance of girls in school and leaves undervalued the skills of the "female" and the intuitive. It will also be shown that PFC may be particularly valuable for countering the current concerns about the educational performance of boys, especially in relation to literacy and behavioral problems.

Introduction

Philosophy for Children is a pedagogy which integrates the methods and content of philosophy and the pragmatic ideal of the community of inquiry (COI) in order to facilitate critical, creative, caring, and communal thinking skills, as well as the social skills and attitudes necessary for democratic citizenship. A typical PFC class involves the shared reading of a narrative, examining philosophically puzzling ideas, followed by a classroom inquiry initiated by student questions and concerns. Through asking questions, articulating problems, searching for solutions and explanations, expressing opinions, constructing arguments, countering critics, searching for counter examples, and evaluating arguments, students aim to work through their philosophical problems and arrive at meaning. PFC may not be restricted to the philosophy class but can be integrated across the curriculum because all subjects have epistemological, metaphysical, aesthetic, ethical, political and logical aspects.

The pedagogical & performance of females in math & science

Some feminist theories have argued that dominant, male-dominated, scientific masculine perspectives and modes of thinking are defined in opposition to the feminine (e.g., Lloyd 1984, Cole 1981, Harding 1991, Foucault 1981, Belsey, 1986). According to this dominant epistemology, it

Joanna Haynes has recently completed a PhD at the University of New South Wales in the philosophy of John Dewey and *Philosophy for Children*. She has published papers on philosophy of education in the journals *Critical and Creative Thinking* and *Active Teaching*. Jennifer is also a secondary school teacher and is currently teaching senior philosophy and history at Northrup College in Victoria, Australia. *Blacey@education.vic.edu.au*

Μισέλ Πικράλ Τομά Μπαάς

Ο μικρός φιλόσοφος
Είναι άδικο!

ΜΕΤΟΧΗΜΙΟ

Μισέλ Πικράλ Τομά Μπαάς

Ο μικρός φιλόσοφος
Μα είμαι πια
μεγάλος!

ΜΕΤΟΧΗΜΙΟ

Μισέλ Πικράλ Τομά Μπαάς

Ο μικρός φιλόσοφος
Μίλα μου, δατούλα!

ΜΕΤΟΧΗΜΙΟ

- Ο Lipman θα υποστηρίξει ότι η ικανότητα των παιδιών να σκέφτονται αφαιρετικά τα φέρνει πολύ πιο κοντά στη φιλοσοφία.
- Παράλληλα η φιλοσοφία βοηθάει τα παιδιά να αναπτύξουν την κριτική τους σκέψη και τις "συλλογιστικές" τους δεξιότητες.

Η όλη προσπάθεια αποκαλείται «Que Pensar».

Από τα πρώτα ερευνητικά προγράμματα "Φιλοσοφία για Παιδιά" έως και σήμερα έχουν δοκιμαστεί πολλές πειραματικές προσπάθειες με μεγάλη επιτυχία σε Αμερική και Ευρώπη.

- διδασκαλία του στοχασμού
- προσεκτική ακρόαση
- λογικότητα και
- διερευνητική δυνατότητα

Κάποιες από αυτές τις έννοιες έχουν την προέλευσή τους στους Αμερικανούς πραγματιστές φιλοσόφους Charles Peirce (1839-1914) και John Dewey (1859-1952), αλλά αναγνωρίζεται επίσης ότι ο πρωτεργάτης αυτής της φιλοσοφικής-παιδαγωγικής αναμόχλευσης είναι ο Αθηναίος Σωκράτης.

Λέξεις κλειδιά

- Community of Inquiry; Dialogic Teaching; Educational Philosophy; Ethical Inquiry; Inquiry Dialogue; Philosophical Dialogue; Philosophical Education; Philosophical Inquiry; Philosophy and Childhood; Philosophy for Children; Philosophy with Children

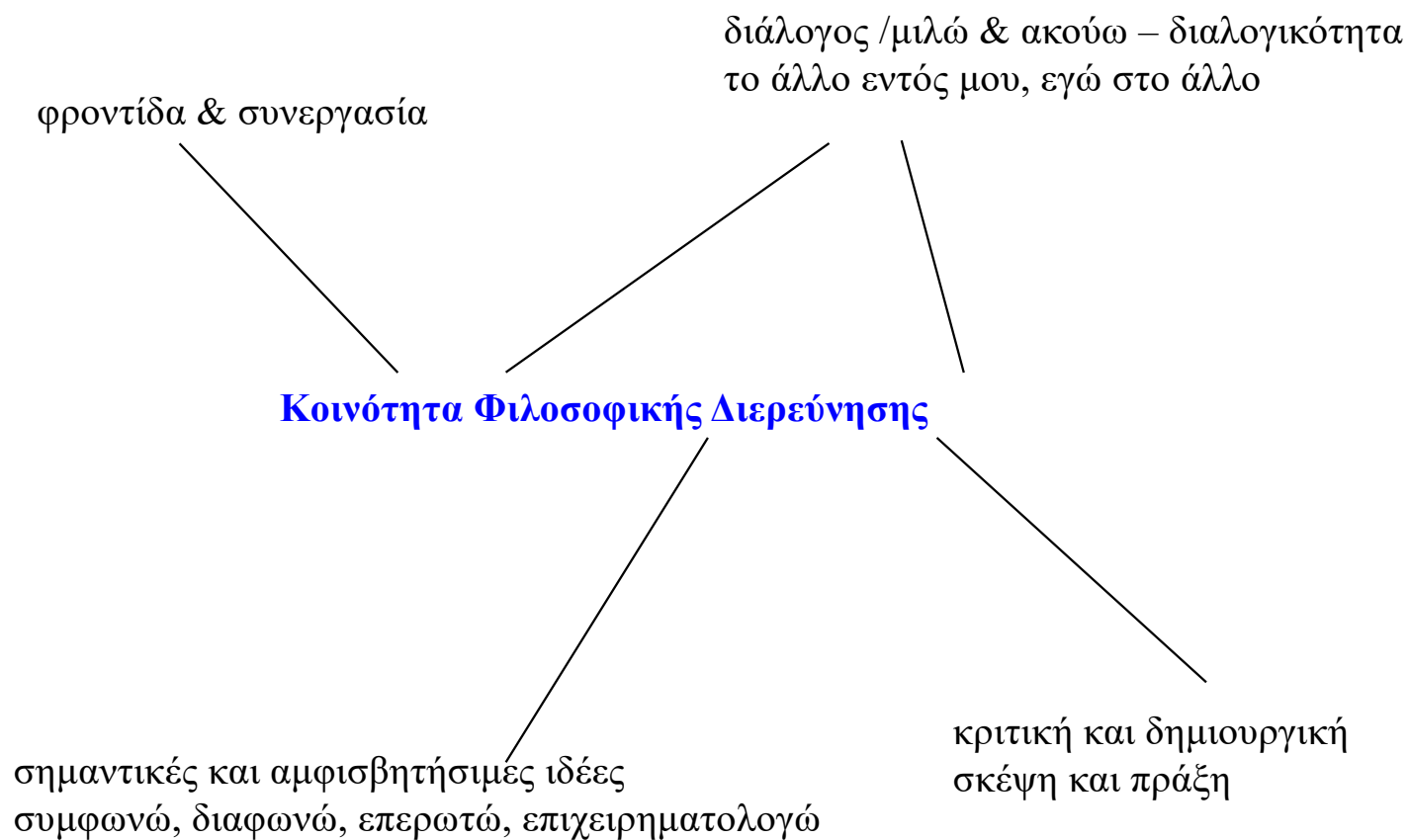
Τι άνθρωπος θα ήθελα να είμαι;

Σε τι κόσμο θα ήθελα να ζω;

Τι σχέσεις θα ήθελα να έχω;

Πως μπορώ να αλλάξω τον κόσμο,
εμένα, τη ζωή.....;

Κεντρική εστίαση σε αυτή την προσέγγιση είναι

- Η ενδυνάμωση των παιδιών ώστε να σκέφτονται για αυτά τα ίδια
- Η δημιουργία πλαισίου για την ανάπτυξη της κριτικής, δημιουργικής και φροντιστικής σκέψης.

Philosophy for children by Matthew Lipman, 1990 BBC

- <https://www.youtube.com/watch?v=fp5lB3YVnlE>
- <https://www.youtube.com/watch?v=P7fYxuC5lBQ>
- <https://www.youtube.com/watch?v=4uHkl40Pxj0>
- <https://www.youtube.com/watch?v=hgW54B2GHU8>
- <https://www.youtube.com/watch?v=gDLBq5tl9vY>
- <https://www.youtube.com/watch?v=ViRctUEySwM>
- <https://www.youtube.com/watch?v=PgT0u1vO0qU&list=PL280D5B66AC54B36B>

- Άσκηση 2

Επιλέξτε 3 από τα παραπάνω βίντεο και αναλύστε τις ομοιότητες και διαφορές που διακρίνετε εσείς μεταξύ του κοινωνικού πλαισίου και της εκπαιδευτικής πραγματικότητας των παιδιών, των σχολείων ή των χώρων φροντίδας των παιδιών στην Αμερική των 90ς και την δικής μας πραγματικότητας στην Ελλάδα σήμερα. Ποιες ομοιότητες και διαφορές εντοπίζεται;

Πιστεύεται ότι η προσέγγιση αυτή η οποία αναπτύχθηκε για να προσεγγίσει ζητήματα σε ένα διαφορετικό πλαίσιο μπορεί να είναι εφαρμόσιμη σήμερα και στο δικό μας; Τι είδους μετασχηματισμούς θα προτείνετε;

κριτική

critical

δημιουργία

creative

φροντίδα

caring

συνεργασία

collaborative

κοινότητα διερεύνησης

community of
inquiry

Critical thinking – κριτική σκέψη

- Ευαισθησία στο πλαίσιο, επιχειρηματολογία, μεταγνωστικές δεξιότητες, αυτοέλεγχος και αυτόδιόρθωση (Lipman 2003b).
- Η κριτική σκέψη στο πλαίσιο του LS-P4C αφορά την εφαρμογή, όπου το αποτέλεσμα μιας διαδικασίας αναλυτικής σκέψης καταλήγει σε μια απόφασή η οποία μπαίνει σε πράξη με στόχο να φέρει αλλαγή.
- Η πρακτική σημασία της κριτικής σκέψης βασίζεται στην φιλοσοφία του C. S. Peirce's (1955) η οποία εστιάζει στην εφαρμογή ιδεών στην πράξη και στην προστασία των αποτελεσμάτων μιας διερευνητικής διαδικασίας από το να καταλήξουν σε μη νοηματικές αφαιρέσεις ή σε μη αξιόπιστες απόψεις.

Creative thinking – δημιουργική σκέψη

- Εάν η κριτική σκέψη μπορεί να γίνει κατανοητή ως η εφαρμογή κανόνων και τυποποιημένων κριτηρίων λογικής και συμπερασματικής συλλογιστικής σε ένα δεδομένο πλαίσιο, η δημιουργική σκέψη, σε αντίθεση, περιλαμβάνει την έξοδο από αυτούς τους κανόνες για τη δημιουργία νέων πιθανών απαντήσεων, νέων κριτηρίων ή νέων τρόπων διαμόρφωσης πραγμάτων .
- Ο Lipman αναφέρεται στην δημιουργική σκέψη ως «φρεσκάδα», την οποία συνέδεσε με μια αίσθηση θαύματος που είναι απαραίτητη για τη φιλοσοφική σκέψη και έρευνα (2003β).
- Οι Lipman και Sharp χαρακτήρισαν τη δημιουργική σκέψη εν μέρει ως σκέψη που είναι πρωτότυπη, ευφάνταστη στον οραματισμό πιθανών κόσμων, ανεξάρτητη στην παρουσίαση των δικών μας σκέψεων αντί να αντικατοπτρίζουν τις σκέψεις των άλλων, πειραματική, εκφραστική και φαντασιακή.
- Εκπλήσσει σε αυτό που δημιουργεί, δημιουργώντας έτσι νέο θαύμα και είναι μαιευτική στην προσπάθεια να αναδείξει μια καλύτερη σκοπιά στον κόσμο και στη ζωή (Lipman 2003b)

Caring thinking - σκέψη φροντίδας / φροντιστική σκέψη

- Μία από τις πτυχές του παιδαγωγικού οράματος του LS-P4C και της σύλληψης μιας σκέψης υψηλότερης τάξης είναι ο ρόλος της σκέψης φροντίδας.
- Η ιδέα της φροντιστικής σκέψης προέκυψε από την ευαισθησία των Lipman και Sharp στον ρόλο που παίζουν τα πάθη και τα συναισθήματά μας στη σκέψη. Προς το σκοπό αυτό αναγνωρίζουν τη στοχαστική σκέψη ως σκέψη που ασχολείται με τα προβλήματα και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι άλλοι.
- Η φροντίδα σκέψης συνεπώς εστιάζει στο να αντικατοπτρίζει τη φροντίδα μέσα από μια ευαισθησία στον τρόπο που σκεφτόμαστε, τι αξίζει να σκεφτούμε και τι είναι σημαντικό να λάβουμε υπόψη καθώς σκεφτόμαστε.
- Ορισμένα προγράμματα P4C σε όλο τον κόσμο, ειδικά εκείνα που ασχολούνται με την ανάπτυξη φιλοκοινωνικών συμπεριφορών και τη μείωση της βίας, καθιστούν τη φροντίδα σκέψης κεντρικό τους επίκεντρο

Community of inquiry – κοινότητες διερεύνησης – διάλογος στην πράξη

- Το μοντέλο LS-P4C του ομαδικού διαλόγου αναφέρεται ευρέως ως κοινότητα διερεύνησης (CI / CoI) ή η κοινότητα φιλοσοφικής έρευνας (CoPI), αν και αυτοί οι όροι δεν εμφανίστηκαν στο έργο του Lipman και Sharp μέχρι το 1978.
- Συχνά αποδίδεται στον C. S. Peirce, η ιδέα των Lipman και Sharp για την κοινότητα διερεύνησης στη σχολική τάξη, η οποία σχετίζεται επίσης με τη γραφή του Dewey (1916) σχετικά με την έρευνα που βασίζεται σε προβλήματα στα σχολεία και στη συγγραφή του Justus Buchler (1954) για τον διάλογο στην τάξη ως μια μορφή φιλοσοφικής έρευνας.
- Η ιδέα της CI εκπροσωπείται στο εκπαιδευτικό υλικό LS-P4C / IAPC ως κοινότητα διαλόγου μεταξύ ατόμων που συνεργάζονται και σκέφτεται μαζί για να καθορίσουν τι είναι πιο λογικό να πιστεύουμε ή να κάνουμε ως απάντηση σε μια αμφισβητούμενη ερώτηση.
- Ένα λογικό συμπέρασμα σε μια CI για τους Lipman και Sharp σπάνια, αν ποτέ, κατανοείται ως συναίνεση.
- Αντ 'αυτού, οι στόχοι τυπικά μιας CI μπορεί να είναι: η εξάλειψη των αδικαιολόγητων αξιώσεων, μια νέα ή πιο ολοκληρωμένη κατανόηση ενός ζητήματος ή έννοιας, ένα σχέδιο για το πώς να ενεργήσετε ή να ζήσετε, ένα πιο ευγενές όραμα της κοινωνίας.
- Η διαμόρφωση του CI ως στόχου προσανατολισμένη στο στόχο προσφέρεται για συνεχή προβληματισμό και αξιολόγηση από την ομάδα.

Ο/η εκπαιδευτικός σε ρόλο διευκολυντή/τριας

- Ο/η εκπαιδευτικός ως διευκολυντής/τρια της μαθησης είναι ένα πολύτιμο μέρος μιας κοινότητας διερεύνησης με στόχο την φιλοσοφική πρακτική.
- Αρχικά μπορεί να πάρει το ρόλο ενός/μιας επισκέπτη/τριας φιλόσοφου στην τάξη. Στην συνέχεια, όμως, τα παιδιά θα πρέπει τελικά να αναλάβουν τις διάφορες ευθύνες της διευκόλυνσης καθώς εσωτερικεύουν τις κινήσεις και τις στρατηγικές του/ης διευκολυντή/ντριας
- Βοηθά τα παιδιά στο να είναι ξεκάθαροι σε ό,τι λένε και σκέφτονται και στο να δουν πώς οι σκέψεις και τα σχόλιά τους σχετίζονται και επηρεάζουν τη συμβολή άλλων.
- Παρακολουθεί την πορεία της διερεύνησης και του διαλόγου, κατονομάζει την επιχειρηματολογία και τις κινήσεις της έρευνας όπως αυτές προκύπτουν και βοηθά τα παιδιά να δουν σημαντικά σημεία που προκύπτουν όπως οι ερωτήσεις.
- Αυτό το κάνει με ευαισθησία με στόχο να αφήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες να καθορίσουν οι ίδιοι και οι ίδιες την πορεία της έρευνας. Ενώ οι συμμετέχοντες/ουσες καθορίζουν την κατεύθυνση προς την οποία πορεία θέλουν να πάει η έρευνα, είναι καθήκον του διευκολυντή να υποστηρίξει ώστε να πάνε εκεί μαζί, ασκώντας κριτική όπου αυτό είναι απαραίτητο, φροντίδα και δημιουργικότητα. (Splitter and Sharp 1995).

το μοντέλο P4/wC σε βήματα

1. Κάνουμε κύκλο

Γιατί κύκλο;

Ubuntu!

- Ubuntu—the ancient African philosophy that draws on the fact that we are one human family.
- We are brothers and sisters, traveling this earth together.
- When one man is poorly fed, all are malnourished.

2. Εντοπίζουμε το κίνητρο

Συνεργασία γύρω από ένα κίνητρο

- Αυτό μπορεί να έχει μια ποικιλία μορφών, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, κοινών εμπειριών, μιας ιστορίας, ενός έργου τέχνης κλπ.
- Ωστόσο, όταν η ομάδα δεν έχει την εμπειρία γύρω από ένα ζήτημα τότε ένα εξωτερικό ερέθισμα μπορεί να χρησιμοποιηθεί. Η χρήση της ιστοριογραφικής μπορεί να μπορεί να δώσει εδώ ένα στήριγμα.
- Μια ιστορία
- Ένα βίντεο
- Μια εικόνα
- Μια προσωπική αφήγηση
-

3. Δημιουργούμε ερωτήσεις

Οι ερωτήσεις πρέπει να δημιουργούνται από τα ίδια τα παιδιά.

Το να αφήνουμε τα παιδιά να δημιουργήσουν ερωτήσεις ως απάντηση στη διερεύνησή τους γύρω και με ένα ερέθισμα έχει ως στόχο να τους δώσει πρακτική στην αναγνώριση της φιλοσοφικής προσέγγισης, την ανάδειξη του προβληματικού και το σκάψιμο κάτω από την επιφάνεια.

Για τους Lipman και Sharp, είναι επίσης μια πρακτική στρατηγική για να διατηρούνται τα παιδιά αφοσιωμένα στο στόχο τους. Η υπόθεση εδώ είναι ότι οι μαθητές και οι μαθήτριες θα έχουν εγγενή κίνητρα στο να διερευνήσουν πράγματα που θεωρούν ότι έχουν νόημα.

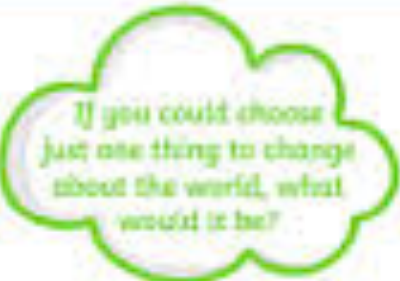
Είναι επίσης πρακτική της φροντίδας σκέψης ή της φροντιστικής σκέψης. Όταν ο ή η εκπαιδευτικός επιτρέπει στους μαθητές και στις μαθήτριες να ελέγχουν βασικά συστατικά της διαδικασίας έρευνας, διαμορφώνει το πλαίσιο για σεβασμό και συνεργασία και θέτει το στάδιο για μια ισότιμη δομή συμμετοχής. Αυτή η ισότιμη δομή έχει αναγνωριστεί ως σημαντικό στοιχείο στη συζήτηση στην τάξη σε μια σειρά εμπειρικών μελετών.

4. Εντοπίζουμε ερωτήσεις για συζήτηση;

Ποια ερώτηση θα μπει σε διάλογο;

If you could choose
just one thing to change
about the world, what
would it be?

What will happen
at the end of the world?

Should people care more
about doing the right thing,
or doing things right?

What is
true happiness?

What makes you,
you?

5. Διερευνητικός διάλογος

- Στην προσέγγιση LS-P4C, αυτό είναι το στάδιο στο οποίο αφιερώνεται το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου.
- Σε μια τυπική τάξη LS-P4C, μια ομάδα μπορεί να αφιερώσει 25 λεπτά για να δημιουργήσει μια λίστα με ερωτήσεις μαθητών και στη συνέχεια να περάσει 10-15 ανεξάρτητες συνεδρίες διερευνητικού διαλόγου με στόχο να συγκροτηθούν απαντήσεις στις ερωτήσεις.
- Ανάλογα με την ικανότητα της ομάδας και τα αποτελέσματα της ομαδικής και ατομικής εργασίας των παιδιών, ο /η δάσκαλος/α μπορεί επίσης να περιλαμβάνει συνεδρίες όπου η ομάδα εργάζεται σε ένα σχέδιο άσκησης ή συζήτησης. Στην CI η ομάδα ασκεί και ακονίζει τις δεξιότητές της σε κριτική, δημιουργική και στοχαστική σκέψη.

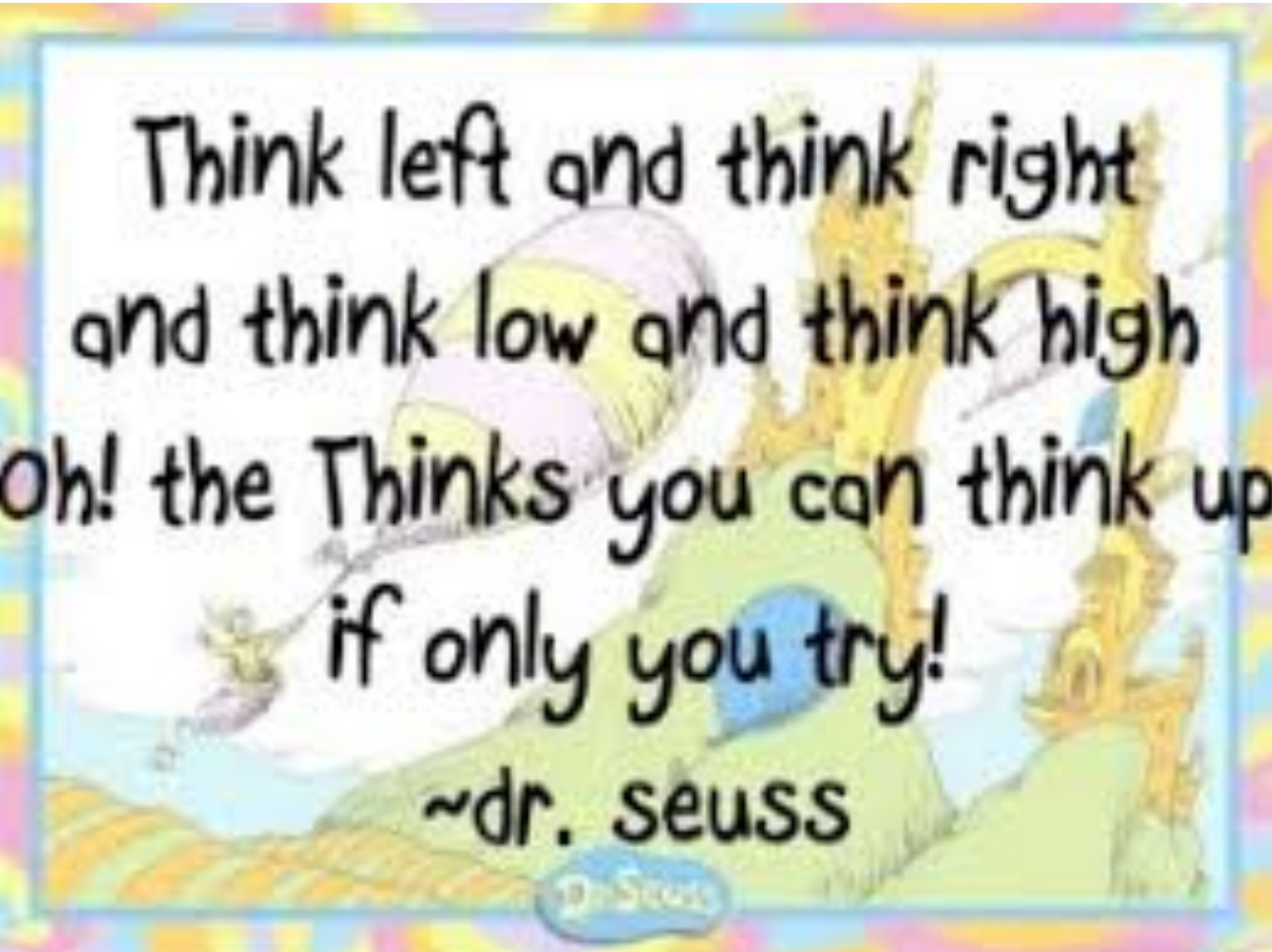

Διάλογος vs Δημόσια Αντιπαράθεση

(from P4C Pocketbook, Barry Hymer & Roger Sutcliffe)

Φιλοσοφικός Διάλογος	Ανταγωνιστική Αντιπαράθεση
Συνεργατικός	Αντιπαραθετικά
Στοχεύει σε μια βιώσιμη κατανόηση	Στοχεύει στην νίκη
Πρόκειται για μάθηση	Πρόκειται για επιτέλεση
Διευρύνει την Σκέψη	Αποδεικνύει μια Σκέψη
Ασχολείται με την πολυπλοκότητα	Στοχεύει στην απλοποίηση
Ασκει κριτική στις υποθέσεις	Υποστηρίζει μια υπόθεση ως αληθή
Η αλλαγή άποψης είναι OK	Η αλλαγή άποψης είναι σαν /to throw in the towel/
Λαμβάνει υπόψη το Άλλο - απόψεις, πιστεύω, συναισθήματα	Καταδεικνύει το Άλλο – η προσωπική επιχειρηματολογία γίνεται δυνατή όταν η άλλη είναι αδύνατη
‘Κανένας/καμμία από εμάς δεν είναι έξυπνος/η μόνος/η του/ης’	‘Είμαι εξυπνότερος/η από εσένα’
Τα συμπεράσματα είναι δειλά	Τα συμπεράσματα είναι συμπεράσματα

A vibrant, child-like illustration featuring a child in mid-air, jumping over a multi-colored rainbow. Above the child is a large, light-colored thought bubble. The background is a soft, hazy landscape with green hills and a blue sky. The entire scene is framed by a thin blue border.

Think left and think right
and think low and think high
Oh! the Thinks you can think up
if only you try!

~dr. seuss

Dr. Seuss

6. Ανασκόπηση

Θα μπορούσαμε να ζητήσουμε από τα παιδιά να σκεφτούν τα γνωστικά, ηθικά, πολιτικά ή φιλοσοφικά κριτήρια που καθορίζουν και διαμορφώνουν την φιλοσοφική πρακτική στην οποία ενεπλάκησαν.

Τυπικές ερωτήσεις αξιολόγησης μπορεί να περιλαμβάνουν:

- *Εξετάσαμε το ζήτημα μας από διαφορετικές οπτικές γωνίες;*
- *Διασφαλίζουμε ότι κανείς/καμία δεν κυριαρχεί στη συζήτηση;*
- *Προκαλούμε τη σκέψη του/ης άλλου/ης;*
- *Προχωρούμε προς ένα λογικό συμπέρασμα;*
- *Σκαλίζουμε βαθιά τις έννοιες και τις ιδέες;*
- *Είμαστε καλύτεροι σε [ένα από αυτά] από ό, τι κάποτε;*
- *Πώς μπορούμε να βελτιώσουμε την πρακτική μας και τη σκέψη μας την επόμενη φορά;*

Αυτές οι πρακτικές βοηθούν στην αποσαφήνιση και την ενίσχυση των κανόνων της καλής έρευνας και ενθαρρύνουν τα παιδιά να αντιμετωπίσουν τη σκέψη ως κάτι που μπορεί να αναπτυχθεί δημιουργικά και συλλογικά.

Δύο αστέρια και μια ευχή.
Two stars and a wish:

Σκέψου δύο πράγματα που
πήγαν καλά στην
διερεύνηση και ένα πράγμα
το οποίο θα μπορούσε να
είχε πάει καλύτερα.

Τελικό στάδιο

- Ένα τελικό στάδιο αυτής της ακολουθίας περιλαμβάνει την μετάφραση της όλης εμπειρίας αυτού του διερευνητικού και φιλοσοφικού διαλόγου σε κάτι άλλο πέρα από το λεκτικό προϊόν στο πλαίσιο συζητήσεων.
- Αυτό το άλλο μπορεί να είναι ένα έργο τέχνης ή δράσης που κατά κάποιο τρόπο επεκτείνει και διευρύνει τη συζήτηση των παιδιών σε άλλα μονοπάτια ενώ συνεχίζει την φιλοσοφική διερεύνηση.
- (Lipman 2001, 2003).

P4C

What job would you like to do?
How does it help people?

I would be a teacher
so I could teach the
children tricky words and
some sounds so that they
can read their books.
Isabella

I want to be a
firefighter because it's
an emergency and they
rescue people to help them.

Kayla

teacher because
I can use folders and do
er, tell the children
their hands.

Bethany

driver so I can
train. The people
on. I stop the
people get off.
Nouran

to be a policeman,
and people take the
your house, I will
go to jail.

ella

A Policeman because the
bad guys take all the presents.
I will have to catch them by
jumping on their backs.
They will be sad.

Nour

A doctor because I
would help everybody. I can
take their temperature and
take their heartbeat. They can go
to the shop to buy some
medicine.

A firefighter be
get fires out. I w
People with the lad
put the fire out i
water.

Vema

A caretaker
I can clean
and fix the

Diamon

I want to be
driver. You can
when they press
when they are s
Romeo

train driver

teacher

police

doctor

firefighter

caretaker

Φιλοσοφία με και για παιδιά στην Πράξη

1. Ξεκινώ
2. Συζήτηση Κινήτρου γύρω από ένα θέμα
3. Σκέψου τον Χρόνο
4. Φτιάξε ερωτήσεις
5. Ερωτήσεις
6. Επιλογή μιας ερώτησης για να μπει σε διάλογο
καλό σημείο για μικρό διάλειμμα
7. Πρώτες Σκέψεις
8. Κατασκευή σύνθεσης μεταξύ ιδεών
9. Τελευταίες Σκέψεις
10. Ανασκόπηση

Αξιολόγηση προγράμματος από Decsy

www.decsy.org.uk

Μειώνει το χάσμα μεταξύ καλών και όχι/καλών μαθητών και μαθητριών

- Η αναγνωστική ικανότητα παιδιών από δύσκολα περιβάλλοντα μοιάζει να καλυτερεύει σε 4 μήνες (KS2 SATs)
- Η ικανότητα στα μαθηματικά σε 3 μήνες
- Η ικανότητα γραπτού λόγου σε 2 μήνες

Συμπέρασμα: ‘... φαίνεται ότι η φιλοσοφία για και με τα παιδιά μπορεί να δημιουργήσει ένα τόπο στα σχολεία όπου τα παιδιά και ιδιαίτερα τα παιδιά με δυσκολίες να καλυτερεύσουν τις δεξιότητες και ικανότητές τους.

Όλα τα παιδιά μπορούν να εκφράσουν την άποψή τους καθαρά και με αυτοπεποίθηση ... τους επιτρέπει να δουν την άποψη του άλλου και να δουν τον κόσμο πέρα από τον εαυτό τους... ένα μέσο για να διδάξουμε όλο το αναλυτικό πρόγραμμα.

‘All the children are able to express their points of view very clearly, very confidently...it allows them to see other people’s points of view and see the world as beyond just themselves...a tool with which we can teach the entire curriculum’

*Alexia Fox, Hinde House Primary, Sheffield, EEF project
school on Radio 4 Today Programme July 2015*

Πραγματικά βοηθάει τις κοινωνικές σου δεξιότητες ...πριν
ξεκινήσουμε στην Τρίτη τάξη, όλοι είμαστε σε αυτή τη φάση και
έχουμε συνέχεια καβγάδες, αλλά μόλις ξεκινήσαμε με την
φιλοσοφία είμαστε όλοι πιο ήσυχοι και ...δεν την λέμε ο ένας στον
άλλο...

‘It really helps your social skills ... before we started doing it in Y3,
everybody is on this estate and there’s always loads of fights going on, but
since we started doing P4C people have started getting more quieter and
not justout at each other’

(Y5 boy)

Όταν είσαι σε κάποιο νέο μέρος, όπου
δεν έχεις ξαναβρεθεί και νοιώθεις μόνος
και βαρετά και βλέπεις ότι όλα τα παιδιά
παίζουν με φίλους, σε βοηθάει, σου δίνει
κουράγιο να προχωρήσεις και να
ρωτήσεις τα παιδιά αν θέλουν να παίξετε
μαζί

‘when you’re out somewhere new that you’ve never been before
and you’re bored and lonely and you see all the kids playing
with friends it really helps you to give you courage to go and
ask them if they want to play’ (Y5 boy)

Τα παιδιά ευχαριστήθηκαν την διαδικασία και ένοιωσαν θετικές αλλαγές στην κοινωνική τους θέση και συμπεριφορά.

Τα δεδομένα μέσα από τα ερωτηματολόγια αναδεικνύουν θετικά αποτελέσματα σε τομείς όπως αυτό αποτελεσματικότητα, συνεργασία στην ομάδα, διαπολιτισμικότητα και κατευνασμός ανησυχίας όταν καλούνται να εργαστούν με νέα άτομα.

Συνολικά, τα παιδιά αναδεικνύουν ανεκτικότητα και ενσυναίσθηση για το Άλλο.

Επιπλέον, τα παιδιά είχαν σημαντικά ακαδημαϊκά οφέλη στον προφορικό και στον γραπτό λόγο, αλλά και στις δεξιότητες να ακούουν και να θέτουν ερωτήματα.

The children enjoyed the process and experienced **positive changes in their existing social outlook and behaviours.**

The data generated from the questionnaires evidenced **positive gains in self-esteem, group working, multi-culturalism and decreased anxiety in working with new people.**

Overall, the children displayed **more tolerant attitudes and showed increased empathy.**

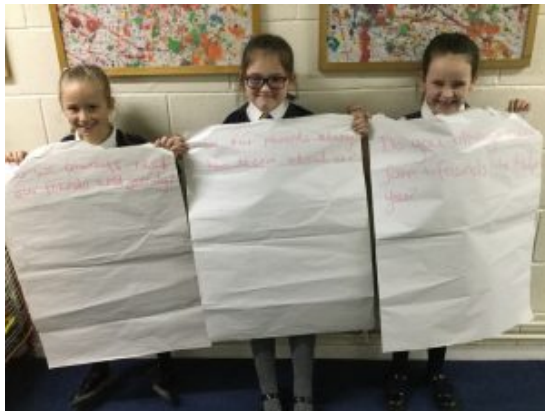
Furthermore, children made important individual, **academic gains in their speaking, listening and questioning skills.**

Απόψεις παιδιών

- *Νομίζω με υποστήριξε να αλληλεπιδρώ καλύτερα καθώς δεν είχα αυτή την ικανότητα πριν*
- *Με βοήθησε να έχω παραπάνω αυτοπεποίθηση με διαφορετικούς ανθρώπους και με ανθρώπους διαφορετικών θρησκειών*
- *Φαίνεται ότι ακούγοντας τις ιδέες των άλλων με βοήθησε να αλλάξω την άποψη μου για τα πράγματα και να τα δω διαφορετικά.*
- *“I think it’s helped me to interact with children better as I wasn’t good at it before”,*
- *“It has helped me to be more confident with different people and with people with different religions”.*
- *“It’s like another person’s ideas help to change your opinion and you see things differently.”*

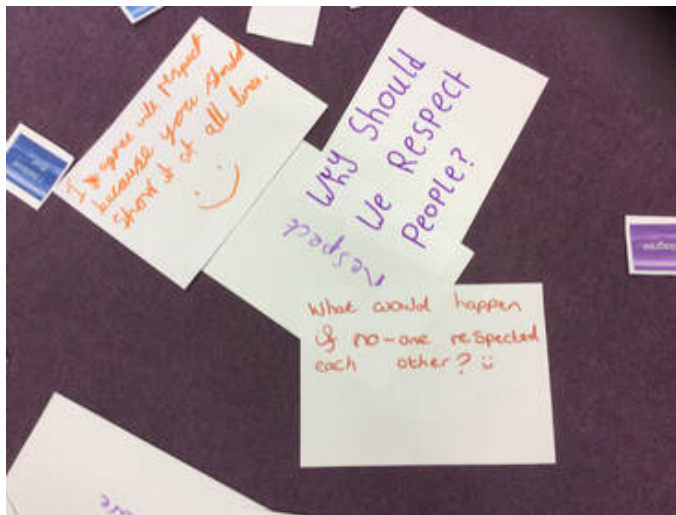
Παράδειγμα 1

<https://northcoteschool.com/learning/philosophy-for-children/>

Παράδειγμα 2

- <https://www.ivervillage-jun.bucks.sch.uk/p4c.html>

Παράδειγμα 3

- <https://www.youtube.com/watch?v=bEjIZX3tFac>
- 1^ο Πειραματικό Δημοτικό Σχολείο Ιωαννίνων

- https://www.youtube.com/watch?v=dh28kEL23q0&feature=emb_logo
- <https://socialpolicy.gr/2016/03/φιλοσοφία-για-παιδιά-p4c.html>
- https://www.youtube.com/embed/QwbmHCiEh_0
- <https://www.sapere.org.uk>
- [The giving tree:](#)
- <https://www.sapere.org.uk/home/about-us/p4c-case-studies/manorfield-using-p4c-to-support-children-at-home-and-as-they-return-to-the-classroom.aspx>

- Lipman, M. (2001). Philosophy for children: Some assumptions and implications. *Ethik und Sozialwissenschaften. Streitforum für Erziehungskultur EuS* 12 Heft 4/Number 4, 405–416. Retrieved from <http://iug.upb.de/ewe>
- Lipman, M. (2003). *Thinking in education* (2nd ed.). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Lipman, M. (2008). Philosophy for children's debt to Dewey. In M. Taylor, H. Schreier, & P. Ghiraldelli (Eds.), *Pragmatism, education, and children: International philosophical perspectives* (pp. 143–151). Amsterdam: Rodopi B.V.
- Lipman, M., Sharp, A., & Oscanyan, F. (1980). *Philosophy in the classroom*. Philadelphia, PA: Temple University Press.
- Lipman, M. (2003). *Elfie* (2nd ed.). Montclair: IAPC Mercer, N., & Littleton, K. (2007). *Dialogue and the development of children's thinking: A socio-cultural approach*. London: Routledge.
- Peirce, C. S. (1955). The fixation of belief. In J. Buchler (Ed.), *Philosophical writings of Peirce* (pp. 5–22). New York: Dover Publications.
- Sharp, A. M. (1999). *The Doll Hospital*. Australia: ACER. Retrieved from <https://www.acer.org/>
- Sharp, A. M. (2000). *Geraldo*. Australia: ACER. Retrieved from <https://www.acer.org/>
- Soter, A., Wilkinson, I. A. G., Murphy, P. K., Rudge, L., Reninger, K., & Edwards, M. (2008). What the discourse tells us: Talk and indicators of high-level comprehension. *International Journal of Educational Research*, 47, 372–391.
- Splitter, L., & Sharp, A. M. (1995). *Teaching for better thinking: The classroom community of inquiry*. Melbourne: ACER. Retrieved from <https://www.acer.org/>

www.sapere.org.uk

glp-e.org.uk

www.decsy.org.uk

www.sealgd.org.uk

κινήσεις και κόμποι.....

Philosophy

- Philosophy unties, disentangles the knots in our thinking that we have, in a sense, put there. To do this it must make movements that are just as complicated as these knots. Although the result of philosophy is simple, its method cannot be if it is to succeed. The complexity of philosophy is not a complexity of its subject matter, but of our knotted understanding.

